

Tájékoztató elnökségi ülésről

TARTALOM

*Tájékoztató
elnökségi ülésről*
1. oldal

Járvány és közszolgáltatás
2. oldal

Az ITM honlapjáról
3-8. oldal

JÓ TUDNI
8. oldal

A tavaszi Információs Lapunk megjelenése óta egyetlen elnökségi ülésről tudunk beszámolni, melynek helyszíne Szigetszentmiklós volt, 2020. szeptember 23-án.

A vezetőség kibővített ülésen tárgyalta meg az elnöki beszámolót, döntött a 2020. év elmaradt és a még várható rendezvényeiről, és döntött személyi kérdésekben.

Szarvas Tibor elnök úr a napirendek tárgyalása előtt bemutatta az ARIES Nonprofit Kft. új főkönyvelőjét, *Wiezner Katalint*, aki egyben felel az Egyesület gazdálkodásának szabályosságáért is.

Ezt követően tájékoztatta az ülés résztvevőit, hogy a nyári szabadságolásokat követően – augusztus hónapban – az ITM online konferenciákat indított a hulladékgazdálkodást érintő jövőbeni változások társadalmi egyeztetése céljából.

Folytatódott a 4 érdekképviselői szervezet – a Köztisztasági Egyesülés, a Magyar Közzolgáltatások Egyesülete, a MATÁSZSZ és a MAVÍZ – munkája, melynek célja egyeztetések kezdeményezése az érdekképviselői szervezetek és az illetékes minisztériumok, kormányzati szervek között. E kezdeményezés alapján került sor szeptember 16-án *Schmuck Erzsébet* asszonnyal, az FFB elnökével egy online megbeszélésre.

A konferencia házigazdája volt *Schmuck Erzsébet*, az Országgyűlés Fenntartható Fejlődés Bizottsága – elnök; meghívták *Nagy Edit*, a Magyar Víziközmű Szövetség – főtitkár; *dr. Csepregi István*, Köztisztasági Egyesülés – igazgató; *Szarvas Tibor*, Magyar Közzolgáltatások Egyesülete – elnök; *Balog Róbert*, Magyar Távhőszolgáltatások Szakmai Szövetsége – alelnök; további résztvevők *Keresztes László Lóránt*, országgyűlési képviselő, az LMP frakcióvezetője; *Gergely Erzsébet*, szakértő; *dr. Orbán Péter*.

A konzultációról központilag összefoglaló készül, melyet – elnök asszony ígérete szerint – tájékoztatásul megkapnak a közzolgáltatók fejlesztésével foglalkozó parlamenti bizottságok, jogalkotók.

Pogácsás Tibor önkormányzati államtitkár úrnál a „négyek” kezdeményezték a Településüzemeltetési Tanács összehívását, ennek eredményéről még nem tudunk beszámolni.

A Távhőszolgáltatási Tagozatunk vezetőjének, *Répánszky Júliának* a kezdeményezésére levélben fordultunk *Kubitsch Róbert* úrhoz, a MEKH főosztályvezetőjéhez, és kezdeményeztük a 2020/2021. évi távhőszolgáltatási támogatás társadalmi egyeztetését.

Az elnöki beszámolót követően a vezetőség döntött a 2020. évi elmaradt rendezvényekről: a Településüzemeltetési Tagozat és a Távhőszolgáltatási Tagozat közös rendezvényt tervez – a járványügyi helyzet adta lehetőségek figyelembevételével – október végén.

A Hulladékgazdálkodási Tagozat – a szakterület jelenlegi helyzete alapján – nem látja indokoltnak és célravezetőnek bármiféle összejövetel megtartását: a szakma problémáinak megoldására, a felvetődő kérdésekre nincs, aki érdemben válaszoljon.

Az őszi közgyűlés várható időpontja – a járványhelyzettől függően – november 30. – december 01-02.

A közgyűlés előkészítése érdekében javaslatot tettek lehetséges helyszínekre (Siófok, Hévíz, Zalakaros, Tapolca, Balatonfüred), s a bekért árajánlatok alapján az októberi elnökségi ülésen kerül kiválasztásra a legelőnyösebb ajánlatot adó szálloda.

A vezetőség döntött személyi kérdésekben: tudomásul vette a SZALKA-VÍZ Kft. bejelentését, mely szerint a cég az egyesületi tagságát 2020. december 31. napjával megszünteti.

Járvány és közszolgáltatás

Az idei év kora tavaszán olyan körülményekkel kellett mind a mindennapi életünk, mind pedig a munkánk során szembesülnünk és azokhoz szinte pillanatok alatt alkalmazkodnunk, amilyenekre a mi életünkben még nem volt példa.

Az év első néhány hetében eleinte még csak kisebb-nagyobb érdeklődéssel figyeltük az akkor még távolinak tűnő híreket egy új, eddig még ismeretlen vírusfertőzésről, annak gyors terjedéséről és esetenként ijesztő következményeiről. Februárban már egyre közelebből, Európából jöttek a hírek, majd márciusban, miután Magyarországon is igazoltan megjelent a fertőzés, hirtelen felgyorsultak az események. Rendkívüli jogrend lépett életbe, elmaradtak a nemzeti ünnep programjai, azután bezáródtak az iskolák és egyetemek kapui, majd kijárási korlátozások léptek életbe. Mivel eddig nem tapasztalt, ismeretlen helyzettel kerülünk szembe, és a híradások néha egészen ijesztő képekkel és számokkal árasztottak el bennünket, érthető módon sokakon uralkodott el félelem, szorongás a megbetegedéstől.

Nagyon sok munkahelyen álltak át távoli, otthonról történő munkavégzésre, köztük, ahol ez megoldható volt, mi is, sok üzemből pedig egyszerűen leállt a termelés. A járvány terjedését fékező intézkedések egyik fő célja az emberek közötti személyes találkozások, kontaktusok számának drasztikus csökkentése volt. Persze jónéhány olyan szakma és szakterület volt, ahol sem a távmunka, sem a leállás nem jöhetett szóba. Ezek közül akkoriban a legtöbb figyelem talán a kétségtelenül a vírus elleni harc frontvonalában tevékenykedő egészségügyre irányult. Olasz és spanyol mintára áprilisban nálunk is elterjedt az egészségügyi dolgozók iránti tisztelet és hála rendszeres tapssal történő kifejezése, majd később, a nyár folyamán a kormányzat anyagiakkal is elismerte és jutalmazta őket.

Még véletlenül sem elvitatva az orvosok és betegápolók helytállását, hiszen nap mint nap a megfertőződés fokozott veszélyének kitéve végezték áldozatos munkájukat, érdemes megemlíteni, hogy sok más szakterület dolgozó is végezték eközben a mindennapi élet fenntartásához elengedhetetlenül szükséges munkájukat, sokszor ugyanúgy kitéve a még ismeretlen és így ijesztő vírusfertőzés veszélyének. Köztük a település- és közműüzemeltetés terén dolgozó kollégáink. Talán első helyen érdemes megemlíteni a hulladékok gyűjtése-szállítása

terén tevékenykedő rakodó, gépkocsivezető munkatársainkat, vagy éppen az üzemelő hulladékudvarokban és hulladékválogatókban dolgozókat, hiszen ők napi munkájuk során óhatatlanul ki voltak és ki vannak téve a legkülönbözőbb emberekkel való személyes találkozásnak, és naponta az egyébként is fokozott fertőzésveszélyt jelentő hulladékokkal dolgoznak. Az ő munkájukra és helytállásukra mind a veszélyhelyzet idején, mind a „békeidőben” a kelletténél kisebb társadalmi figyelem irányul. Azt gondolom, ők is megérdemelnék a munkájuk elismerését úgy erkölcsi, mint anyagi értelemben.

Persze közben mi, vezetők is aggodalommal és néha magunkat tehetetlennek érezve figyeltük az eseményeket, nagy volt a nyomás, hiszen folyamatosan ott lebegett a lehetőség, hogy egy-egy brigádban elég egyetlen igazolt fertőzés, és esetleg az egész csapat karanténba kerülhet, és így ellehetetlenülhet a szolgáltatások ellátása. Eközben természetesen igyekeztünk az eleinte nagyon nehezen beszerezhető védőeszközök folyamatos biztosításával és szervezési eszközökkel csökkenteni a baj bekövetkeztének kockázatát. Sikert! Talán részben szerencsével, részben pedig óvatos előrelátással átvészeltük az első hullámot, és ha bizonyos szolgáltatásokat korlátoztunk vagy szüneteltettünk is, komolyabb fennakadások nem voltak az alapvető feladataink ellátásában.

Most, az utóbbi napokban, hetekben újra emelkedő esetszámokról kapjuk az információkat, hazánkban is és a környező országokból is. Bár pontosan most sem lehet előre látni, hogy miként alakul a járványhelyzet, milyen újabb korlátozásokra kell számítani, mégis igyekeznünk kell előre tekinteni az ismeretlenbe, és lehetőség szerint felkészülten menni elébe az elkövetkező heteknek, hónapoknak.

Vigyázzunk egymásra!

Mészáros Csaba

Hulladékgazdálkodási Tagozat vezető helyettese
KÖZSZOLG Pápa Nonprofit Kft. ügyvezető igazgató

MAGYAR KÖZSZOLGÁLTATÓK EGYESÜLETE INFORMÁCIÓS LAPJA

KIADÓ:

Magyar Közzolgáltatók Egyesülete
2310 Szigetszentmiklós, Határ út 12-14.
Telefon: (24)367-166/125 Tel./Fax: (24)365-163
e-mail: make@kozszolgaltatok.hu; tsze@arieskft.hu
www.kozszolgaltatok.hu

FELELŐS KIADÓ: Szarvas Tibor

SZERKESZTŐ BIZOTTSÁG:

Jordánné Besenyei Mária, Kosztka László, Puskás János

TERVEZÉS, NYOMDAI MUNKÁK:

Press+Print Kft.
2340 Kiskunlacháza, Gábor Áron u. 2/a
Tel./fax: 06-24-433-433;
e-mail: bobe@press-print.hu

Tallózás az ITM honlapjáról

Augusztus hónapban szinte naponta kaptunk meghívót az ITM által szervezett online konferenciára, melyek témája a hulladékgazdálkodás jövőjét érintő gondolatok, elképzelések megvitatása volt.

Tekintettel arra, hogy a cégvezetők közül többen ebben az időszakban a szabadságukat töltötték, vagy egyéb elfoglaltságuk miatt nem tudtak bekapcsolódni az online konferencia folyamatába, ezért próbáltunk tájékozódni a minisztérium honlapján, és összefoglaló gondolatokat keresni a tárgyalt témákban. A tallózásunk eredményét most megosztjuk Önökkel.

Online szakmai konferencia a hulladékgazdálkodási rendszer működésének modelljeiről

2020. augusztus 6. 14:39

Az Innovációs és Technológiai Minisztérium (ITM) Építés-gazdaságért, Infrastrukturális Környezetért és Fenntarthatóságért Felelős Államtitkársága a hulladékgazdálkodási rendszer működésének modelljei címmel tartott széleskörű online szakmai konferenciát **2020. augusztus 5-én.**

A jövő építése és a környezetért való közös felelősség garanciájaként kezdte meg a kormány azt a munkát, amely a hazai gazdaság termelőképességének fokozását olyan módszerekkel kívánja elérni, amelyek egyúttal a környezet védelmét és a gyermekek jövőjét is biztosítják.

Az elmúlt időszakban jelentős átalakuláson esett át a hulladékok kezelése. Csökkenő tendenciát mutat a hulladéklerakás, növekszik a hulladék hasznosított aránya, a keletkező hulladék mennyisége stagnál. Ennek egyik oka lehet, hogy a jogalkotó mellett a jogalkalmazók, a gazdasági és civil szereplők, az emberek is felismerték, hogy a környezet védelmét a keletkező hulladék csökkentése szolgálja leginkább – mondták el szakértők a konferencián.

A megfigyelhető trendek és törekvések is a körforgásos gazdaságra való áttérés irányába mutatnak, amely a magyar gazdaság és társadalom előtt álló nagy feladat. Olyan modellt kell megvalósítani, amelyben a termékek életciklusát figyelembe véve nem keletkezik olyan hulladék, amely valamilyen formában nem hasznosul újra a gazdaságban. Ebben a rendszerben a termékeket gazdasági értelemben kihasználják, hogy a ma termékei egyben a jövő alapanyagai legyenek.

A kormány célja a hulladékgazdálkodás terén az, hogy a megelőzés, az újrahasználat és az újrafeldolgozás irányába történő előrehaladás biztosítsa a környezet védelmét. Kiemelt törekvés az is, hogy a magyar gazdaság ki tudja aknázni a hulladékgazdálkodási ágazatban rejlő lehetőségeket, és az innováció ösztönzése, a minőségi hulladékgyűjtés és -feldolgozás új rendszerének kidolgozása támogassa Magyarország versenyképességének növekedését.

A konferencián a hulladékgazdálkodási fejlesztések közbeszerzési modelljei, a közfeladat-ellátás koncessziós modelljei és a magánfeleknek a közfeladat-ellátásban való részvételének lehetőségei kapcsán hangzottak el szakmai előadások. Az érdekképviseleti szereplők az új szabályozási rendszer tekintetében a

megfelelő felkészülési idő biztosításának szükségességére hívták fel a figyelmet, kérték, hogy a vállalkozások terhei az új rendelkezések következtében versenykorlátozó módon ne növekedjenek. A felszólalók többsége hangsúlyozta a fenntarthatóság és a hulladékképződés megelőzése melletti elköteleződését.

A kormány számára az ágazati szereplők szakmai álláspontja és véleménye rendkívül fontos a hulladékgazdálkodási ágazat átalakításához szükséges intézkedések tervezésekor és kidolgozásakor. Alapvető cél egy megfelelő színvonalú, költséghatékony hulladékgazdálkodási rendszer kialakítása a rezsiszűkítés vívmányainak megőrzése mellett, szem előtt tartva az uniós irányelvek és hulladékgazdálkodási célkitűzések zavartalan teljesítését.

A szakértő feladata tehát a hazai hulladékgazdálkodási rendszer működési és továbbfejlesztési lehetőségeinek újragondolása, amelyhez a konferencia keretében folytatott szakmai eszmecsere jó alapot biztosított.

(ITM Kommunikáció)

Szakmai konferencia hazai visszaváltási rendszer megvalósításáról

2020. augusztus 10. 15:36

Az Innovációs és Technológiai Minisztérium (ITM) Építés-gazdaságért, Infrastrukturális Környezetért és Fenntarthatóságért Felelős Államtitkársága a hazai visszaváltási rendszer megvalósítása az érdekképviseleti szervezetek szemszögéből címmel tartott széleskörű online szakmai konferenciát **2020. augusztus 7-én.**

A kormány a Klíma- és Természetvédelmi Akciótervben egyértelműen állást foglalt a visszaváltási rendszer bevezetésével kapcsolatban. Az uniós előírásoknak megfelelően a magyar gazdaságnak is át kell állnia a körforgásos gazdaságra. A körforgásos gazdaságra való áttérés egyúttal egy új gazdasági modell megvalósítását is jelenti. A modell legnagyobb jelentősége, hogy a termékek értékláncára úgy tekint, hogy minden, ami abba bekerül, vagy ott keletkezik, az érték. Ezt az értéket a termék életútja végén sem szabad elveszítenünk, minden eszközzel azt kell támogatnunk, hogy a termékek, miután a rendeltetésüket betöltötték, ismét visszakérüljenek abba a körforgásba, amelyben új célt, új rendeltetést találhatnak maguknak. A sikeres átaláláshoz viszont mind a szokásainkban mind a gondolkodásunkban változtatásokra van szükség.

A körforgásos javaslatcsomag keretében módosultak a hulladékgazdálkodási irányelvek, a korábbinál szigorúbb követelményeket támasztva a tagországok felé. 2019-ben jelent meg továbbá az Európai Parlament és a Tanács az egyes műanyagtermékek környezetre gyakorolt hatásának csökkentéséről szóló 2019/904 irányelve, amelynek célja az egyszer használatos műanyagtermékekből és műanyagot tartalmazó halászeszközökből származó tengeri műanyag hulladék megelőzése és csökkentése. Ez az úgy nevezett SUP irányelv előírja, hogy a tagországoknak biztosítani kell 2025-re az országos szinten forgalomba hozott műanyag italpalackok 77%-ának, 2029-re a 90%-ának elkülönítetten történő gyűjtését az újrafeldolgozás érdekében. ➔

Továbbá a tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a területükön kereskedelmi forgalomba kerülő italtartó PET-palackok 2025-től 25%-ban, 2030-tól 30%-ban másodnyersanyagból készüljenek. A kitétel a legfeljebb három liter űrtartalmú termékekre vonatkozik. E célok elérésének eszközeként az irányelv visszaváltási díj (betétdíj) bevezetését vagy a kiterjesztett gyártói felelősségi rendszerben önálló gyűjtési célérték meghatározását javasolja.

Annak érdekében, hogy a hazai hulladékgazdálkodási ágazatban szükségszerű paradigmaváltás a leghatékonyabb módon menjen végbe, széleskörű online konferencia keretében, az érdekképviselői szervek megszólaltatásával vizsgálta a szaktárca a PET, alumínium és üveg csomagolási termékek tekintetében, a részben automata, részben kézi visszaváltási rendszer bevezetésének lehetőségét, ahol a vásárló visszakapja a vásárláskor megfizetett visszaváltási díjat. Egy előzetesen elvégzett, reprezentatív felmérés alapján levonható az a következtetés, hogy a magyar társadalomban nagy az újrahasznosítható termékek – pénz ellenében történő – visszaváltására való hajlandóság. A megkérdezettek 93%-a összegyűjtené a háztartásban található PET-palackokat, alumíniumdobozokat és üvegeket, ha fizetnének azok visszaváltásáért.

A kormány céljai világosak: alapvető cél az ország környezetre káros hatást gyakorló hulladékoktól való megtisztítása és tisztán tartása, valamint egy megfelelő színvonalú, költséghatékony hulladékgazdálkodási rendszer kialakítása.

(ITM Kommunikáció)

Augusztus 10-én és 11-én nemzetközi online konferenciára került sor, melyek témája az európai hulladékgazdálkodási modellek bemutatása, illetve az illegális hulladéklerakás szankcionálásának európai modelljeivel ismerkedhettek meg a résztvevők.

Nemzetközi szakmai eszmecsere előzi meg a hulladékgazdálkodási rendszer átalakítását

2020. augusztus 12. 9:12

A hulladékgazdálkodás terén Magyarország határozott lépéseket kíván tenni mind az uniós előírások betartása, mind az ezekkel összhangban álló, a kormány által a Klíma- és Természetvédelmi Akciótervben meghatározott stratégiai célok elérése érdekében.

Az Innovációs és Technológiai Minisztérium (ITM) Építésgazdaságért, Infrastrukturális Környezetért és Fenntarthatóságért Felelős Államtitkársága kiemelt fontosságúnak tartja a nemzetközi szakmai párbeszédet, amelynek jegyében online konferenciát szervezett a hulladékgazdálkodási rendszer működésének modelljeiről. A konferencia célja egyrészt az volt, hogy bemutassa a hazai hulladékgazdálkodási rendszer legfőbb jellemzőit, másrészt az, hogy vázoljon egy nemzetközi viszonylatban is korszerű jövőképet.

A kormány kiemelt célja a hulladékgazdálkodás terén is a környezet védelme, amelyet a hulladékok keletkezésének megelőzése, az újrahasználat és az újrafeldolgozás irányába történő lépések biztosítanak. Kiemelt törekvés továbbá, hogy a magyar

gazdaság kiaknázza a hulladékgazdálkodási ágazatban rejlő lehetőségeket, valamint, hogy a minőségi hulladékgyűjtés és feldolgozás új, innovatív rendszere Magyarország versenyképességének növekedését is támogassa.

A hulladékgazdálkodási rendszer koncepciójának kialakítása-kor a kormány az új fejlesztési irányokat a nemzetközi „jó gyakorlatok” alapján kívánja kialakítani. Az Európai Unió egyértelmű követelményeket támaszt a hulladék újrafeldolgozási arányaira vonatkozóan: ezek betartása, továbbgondolása kiemelt fontosságú. Az **augusztus 10-én** tartott online konferencián bemutatták az Államtitkárság által javasolt modellt, amelynek célja, hogy a hulladékgazdálkodási ágazat megfeleljen a lakosság érdekeinek, a szakmai elvárásoknak, a környezetvédelem szempontjainak, emellett eleget tesz a fenntartható fejlődés és a körforgásos gazdaság követelményeinek is. A javaslat a jelenlegi rendszer hatékonyságának fokozását és az állami szerepvállalás erősítését helyezi középpontba, oly módon, hogy eközben a magánszektor számára is lehetővé teszi a részvételt. Ennek eredményeképpen a javasolt hulladékgazdálkodási modell alkalmas arra, hogy széleskörű társadalmi konszenzus teremtsen, és olyan megoldást biztosítson, amely a szakmai szervezetek és az ipari szereplők egyetértésével is találkozhat.

(ITM Kommunikáció)

A szakma és a tudomány képviselői is felszólaltak a hulladékgazdálkodási szabályszegések szankcionálásáról szóló konferencián

2020. augusztus 14. 12:58

A hulladékgazdálkodási közigazgatási eszközrendszer hatékony és korszerű átalakítása kapcsán rendezett szakmai konferenciát az Innovációs és Technológiai Minisztérium (ITM) Építésgazdaságért, Infrastrukturális Környezetért és Fenntarthatóságért Felelős Államtitkársága. Az online konferencia témája az a javaslatcsomag volt, amelyet a szaktárca a hulladékgazdálkodási ágazat piacfelügyeleti, minőségbiztosítási, felügyeleti, hatósági és szervezetrendszeri eszköztára továbbfejlesztésének érdekében dolgozott ki.

Boros Anita államtitkár nyitó beszédében elmondta: a szaktárca célja, hogy a lehető legszélesebb körben bevonja a hulladékgazdálkodási ágazat résztvevőit, különösen az érdekképviselőket, szakmai szervezeteket, az ipari szereplőket, a tudomány képviselőit, valamint a közszolgáltatásban dolgozókat a hulladékgazdálkodási javaslatcsomag megvitatásába.

Az államtitkár kiemelte: a szaktárca ideai kutatásai, valamint a nemzetközi és hazai egyeztetések eredményei alátámasztják, hogy a hatékony hulladékgazdálkodás feltételrendszerének kialakításában a közigazgatás megfelelő kontrolljának kiemelkedő szerepe van. Az arányosság elvének érvényre juttatása mellett azt is szükséges biztosítani, hogy a jogellenes magatartások megelőzését a lehető legszélesebb körben közigazgatási intézkedésekhez rendeljék. Ez a hulladékgazdálkodási értéklánc valamennyi elemének közigazgatási ellenőrzését, néhol felügyeletét jelenti annak érdekében, hogy megfelelő eljárásjogi garanciák és erős állami kontroll mellett, szabályozott keretek között kerüljön vissza a hulladék a körforgásos gazdaság rendszerébe. Ezzel

egyszerre fokozható a hulladékgazdálkodás átláthatósága és a termelékenysége is – hangsúlyozta Boros Anita.

Bándi Gyula előadása során kiemelte: a jelenlegi ösztönző rendszer hibáiból is fakad, hogy nem csökken a lerakásra átadott hulladék mennyisége, valamint az illegális kommunális hulladék-elhelyezés. Az Alaptörvény P) cikkének való megfelelést, a probléma helyes kezelését, a körforgásos gazdaságra való átállás elősegítését, a hulladék mennyiségének csökkentését a kellően átgondolt ösztönző rendszer kialakítása és alkalmazása szolgálja. Alapvető kérdés a megfelelő jogi környezet kialakítása mellett az is, hogy van-e olyan szervezetrendszer, amely a jogszabályokat következetesen végre tudja hajtani, folyamatos terepi jelenlét mellett aktív ellenőrzést tud folytatni, és szükség esetén a közvetlen beavatkozást lehetővé tevő hatáskörét is gyakorolja. A szankciórendszer kapcsán a különböző jogszabályok közötti összhang megteremtésén van a hangsúly, emellett az legyen átlátható, reagáljon a jogsértésre – lehetőleg azonnal – és ugyanakkor feleljen meg a jogbiztonság, a tisztességes hatósági eljárás alaptörvényi követelményeinek.

Árva Zsuzsanna, a Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának oktatási dékánhelyettese előadásában kifejtette: az objektív jellegű közigazgatási szankciók a mostani közigazgatási rendszerben is ismertek. A szabályozás tekintetében az ágazati jogalkotásnak van kiemelkedő szerepe, a jogalkotóknak pedig az Alkotmánybíróság esetjoga ad támpontot.

Szelei Pál, az Országos Rendőr-főkapitányság bünyügyi főosztályvezetője kiemelte: a szakárca által tett törvénymódosítási javaslat indokolt és szakmailag támogatható, és a hulladékgazdasági hatóság felállítása is üdvözlendő. „A hulladékgazdálkodás rendjének megsértése” tényállás körébe tartozó regisztrált bűncselekmények száma évente 300-400 között van, ez enyhe növekedést jelent 2010 óta. A főosztályvezető szerint ennek az az oka, hogy a hatósági munka eredményeként egyre több ügy kerül felszínre. Mind az állampolgárok, mind a társszervek bejelentéseinek a száma növekszik. A legjellemzőbb elkövetési magatartás az engedély nélkül végzett hulladékgazdálkodási tevékenység. A köztisztasági szabálysértések ügyében 2020 márciusától általános szabálysértési hatóságként a rendőrség erre kijelölt szervei járnak el. Azóta 373 személyt marasztalt el a szabálysértési hatóság, jobbra pénzbürség és figyelmeztetés kiszabása mellett.

Szilvássy György Péter a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Karának egyetemi tanársegédje előadásában elmondta: üdvözlő a kidolgozott javaslatokat, támogatja a közigazgatási szankciórendszer megerősítését, az önálló hulladékgazdálkodási hatóság felállítását, valamint egyes szervek eddigieknél hangsúlyosabb bevonását a jogellenes magatartások feltárásába és szankcionálásába. Kiemelte: a legsúlyosabb tényállásokat a büntetőjog területén kell szabályozni. A közigazgatási ellenőrzés, szankcionálás vélhetően akkor lesz eredményesebb, ha az állam az ösztönző eszközöket továbbfejleszti.

Hollán Miklós, a Társadalomtudományi Kutatóközpont tudományos főmunkatársa szerint a büntetőjog végső eszköznek tekinthető, sok esetben a közigazgatási úton történő szankcionálás tűnik a leghatékonyabb megoldásnak. Fontos, hogy a hatékony, gyors beavatkozást igénylő esetek a közigazgatás keretei között maradjanak, és csak a súlyosabb jogsértéseket (pl. na-

gyobb mennyiségű hulladék lerakása szankcionálja a büntetőjog. Hangsúlyozta azt is, hogy a büntetőjog területén is szükséges a hulladékgazdálkodás rendjét és a környezet védelmét szolgáló tényállások erőteljesebb elkülönítése. Hozzátette: a büntetőjogi szabályozás kibővítését egyes esetekben (pl. bejelentés nélkül végzett tevékenységek esetén) az európai uniós követelményeknek való megfelelés indokolja.

(ITM Kommunikáció)

Az augusztus 13-án megtartott online konferencia témája a hazai visszaváltási rendszer megvalósítása volt – a hulladékgazdálkodási, kereskedelmi és ipari szereplők szemszögéből.

A hulladékgazdálkodás hatékony rendszerének megteremtése Magyarország versenyképességét is növelni fogja

2020. augusztus 17. 8:53

Hazai ipari és kereskedelmi szereplők széleskörű bevonásával vitatták meg a visszaváltási rendszer magyarországi bevezetésének egyes kérdéseit az Innovációs és Technológiai Minisztérium (ITM) által szervezett online konferencián 2020. augusztus 14-én. Köszöntőjében Boros Anita építésgazdaságért, infrastrukturális környezetért és fenntarthatóságért felelős államtitkár hangsúlyozta: egy korszerű és hatékony hulladékgazdálkodási rendszer kialakítása nem csupán a környezet védelmét, hanem az ország versenyképességének növelését is szolgálja.

Boros Anita kiemelte: az a cél, hogy a magyar gazdaság is ki tudja használni a hulladékgazdálkodási ágazatban rejlő potenciális lehetőségeket. A hulladékgazdálkodás megelőzés, újrahasználat és újrafeldolgozás irányába történő jelentős elmozdítása révén védjük környezetünket, emellett az innováció ösztönzése, a minőségi hulladékgyűjtés és feldolgozás új rendszerének kidolgozása Magyarország versenyképességének növekedését is szolgálja.

A hulladékgazdálkodás rendszerének korszerű átalakítása stratégiai szintű kormányzati feladat, ahogyan ez az év elején meghirdetett Klíma- és Természetvédelmi Akciótervben is szerepel. A klímasemlegesség, a zöldgazdaság és hulladékgazdálkodás területén megfogalmazott célok elérésére alkalmas konkrét intézkedések előkészítését végezzük jelenleg – tette hozzá az államtitkár.

Az érintett szereplőkkel korábban megkezdett egyeztetés újabb fejezetéhez érkezett, hiszen a konferencián a hazai gazdaság meghatározó kereskedelmi és ipari szereplőinek véleménye és javaslatai is elhangzottak. A meghívott előadók és felszólalók többször hivatkoztak arra, hogy más országokban, ahol visszaváltási rendszer működik, jelentősen javult a lakosság környezettudatossága. Ezzel az eszközzel egyrészt elérhetőek a hulladékgazdálkodási célszámok, másrészt igen magas társadalmi támogatottsággal rendelkezik a visszaváltási rendszer – utóbbit nemzetközi felmérések is alátámasztják.

Boros Anita hangsúlyozta: a cél, hogy a piaci szereplőkkel egyetértve, a véleményüket és javaslataikat is figyelembe véve hozzák létre a visszaváltási rendszert Magyarországon.

(ITM)

A fenntartható és környezetbarát hulladékgazdálkodás működtetéséhez szükség van az állampolgárok együttműködésére

2020. augusztus 19. 10:06

Az Innovációs és Technológiai Minisztérium (ITM) Építésgazdaságért, Infrastrukturális Környezetért és Fenntarthatóságért Felelős Államtitkársága a hulladékgazdálkodási rendszer működésének modelljei címmel tartott széleskörű online szakmai konferenciát (augusztus 14-én – szerk.). Hizó Ferenc közszolgáltatási fejlesztésekért felelős helyettes államtitkár beszédében kiemelte: fontos, hogy a hazai rendszer optimalizálása széleskörű szakmai és társadalmi konszenzus alapján valósuljon meg annak érdekében, hogy – a meghatározott célértékek elérése mellett – az iparág egy fejlődőképes és fenntartható pályára állhasson.

A kormány célja a hazai hulladékgazdasági ágazat gazdaságpolitikai szerepének növelése, valamint a fenntarthatósági célok teljesülésének támogatása a körforgásos gazdaságra való áttérés leghatékonyabb módszereinek alkalmazása mellett. Ezért a kormány 2019 decemberében döntött a hazai hulladékgazdálkodási rendszer átfogó felülvizsgálatáról, és az ahhoz kapcsolódó modernizáció egyes lépéseiről. Ezzel párhuzamosan megkezdődött a Nemzeti Hulladékgazdálkodási Stratégia kidolgozása is.

A hazai stratégia létrehozásához alapvetően szükséges a legjobb európai példák és gyakorlatok feltérképezése. Ennek érdekében olyan nemzetközi tapasztalattal rendelkező szakértőket is bevontak a munkába, akik be tudták mutatni azokat az üzleti modelleket, hulladékgazdálkodási technológiai megoldásokat, amelyeknek már több éves tapasztalatai alkalmazhatóak lehetnének a magyar hulladékgazdálkodási rendszerben is.

Az online konferencián elhangzott szakmai előadások és a gazdasági szereplők javaslatai összhangban vannak az ITM és a kormány elgondolásaival, miszerint a hazai hulladékgazdálkodás technológiai fejlesztése és strukturális racionalizálása elengedhetetlen az iparág fejlesztése, hatékonyságának javítása érdekében. Emellett szükséges a megfelelő jogi és piaci környezet kialakítása az optimális működés eléréséhez. A konferencia résztvevői egyetértettek abban, hogy az ágazat átalakítása nem eredményezhet magasabb költségeket sem a fogyasztók, sem pedig a hasznosítók számára. További fontos szempont, hogy Magyarország törekvései összhangban legyenek az Európai Unió környezetvédelmi célkitűzéseivel is. A fenntartható és környezetbarát hulladékgazdálkodás nem működtethető az állampolgárok együttműködése nélkül, ezért a jövőben az oktatás és szemléletformálás nagyobb szerepet kell, hogy kapjon annak érdekében, hogy a lakosság körében tudatosuljon a hulladék, mint másodnyersanyag megfelelő elkülönített gyűjtése és felhasználása.

(ITM)

A körforgásos gazdaság alapja az érték alapú hulladékgazdálkodás

2020. augusztus 27. 10:04

Az érték alapú hulladékgazdálkodás a körforgásos gazdaság

alapja, ezért kiemelt cél a hulladék mennyiségének csökkentése és a lehető legmagasabb arányú újrahasznosítás – mondta Palkovics László innovációs és technológiai miniszter szerdán egy online szakmai konferencián (augusztus 26-án – szerk.).

A miniszter elmondta, hogy a magyar lakosság hulladéktermelése 2004 óta jelentősen csökkent, 2018-ban 18 millió tonnát tett ki.

A hulladékok döntő többségét az építési-bontási hulladékok teszik ki, ezt követi a települési hulladék. A tárca célja, hogy a különböző típusú hulladékokat szétválogatva gyűjtsék és hasznosítsák újra.

Boros Anita, az Innovációs és Technológiai Minisztérium (ITM) építésgazdaságért, infrastrukturális környezetért és fenntarthatóságért felelős államtitkára szerint a hulladékgazdálkodás megújulásának egyik alappillére az illegális hulladéklerakók felszámolása, emellett az illegális hulladéklerakásra súlyos szankciókat kell kivetni, és biztosítani kell a jogszerű lerakás lehetőségét is – mondta.

Boros Anita ismertette: a Tisztítsuk meg az országot projekt mellett a szaktárca tervezi települési gyűjtőpontok és hulladékudvarok létrehozását, ingatlanvédelmi rendszerek és a hához menő lomtalanítás támogatását, valamint a környezettudatosság jutalmazását.

Azt javasolják, hogy három évig terjedő szabadságvesztéssel büntessék az ezer kilogrammot vagy a 10 köbméter meghaladó mennyiségű hulladék illegális elhelyezését, veszélyes, illetve a különösen jelentős mennyiségű hulladék, valamint a visszaeső elkövetők estében pedig öt évig terjedő szabadságvesztést indítványoznak. Egyben megszüntetnék a mérlegelés lehetőségét a szankciók kivetésekor.

A készülő rendeletben már kis mértékű jogsértés is bírságot vonna maga után, csak abban az esetben lehetne a bírságolástól eltekinteni, ha a jogellenes cselekményt a jogsértő abbahagyta és az eredeti állapotot helyreállította. Eltérő szankciókat írnának elő a természetes személyek és a gazdasági társaságok esetében.

A hulladékgazdálkodási bírság várhatóan helyszíni bírságként is kiszabható lesz és azt a hulladékgazdálkodási hatóság mellett más, a területen jelen lévő hatóságok is kiszabhatnák, többek között az adóhatóság, a közterület-felügyelet, a védett természeti területek és Natura2000 területen a természetvédelmi őrk, a halászlát és a mezőőrök is.

Az eddigi legjelentősebb összehangolt hatósági együttműködési rendszer kiépítését tervezik, új hulladékgazdálkodási hatóság felállítását, amelynek hatásköre kiterjed a termék értéklánc ellenőrzésére is – jegyezte meg az államtitkár.

(MTI)

Eddig az online konferenciák tartalmáról. Folytatódjon írássunk az előzőekben elhangzottak gyakorlati megvalósításáról.

Elindult a Tisztítsuk meg az országot kormányzati program

2020. augusztus 27. 9:54

Elindult a Tisztítsuk meg az országot program, amelyet egyebek mellett az illegális hulladéklerakók felszámolására hozott létre a kormány.

A kormány júliusban döntött arról, hogy a Klíma- és természetvédelmi akciótörvényben foglaltakkal összhangban megkezdje az illegális hulladéklerakók felszámolását. Az Innovációs és Technológiai Minisztérium (ITM) ezzel párhuzamosan dolgozta ki a Tisztítsuk meg az országot akciótörvényt – mondta szerdán Ráckeresztúron Boros Anita építésgazdaságért, infrastrukturális környezetért és fenntarthatóságért felelős államtitkár.

A Tisztítsuk meg az országot program első pilot projektjének helyszíni bejárással egybekötött rendezvényén az államtitkár elmondta: „a hulladékgazdálkodás új alapokra helyezésének egyik legfontosabb állomása, hogy tiszta lappal, tiszta országgal kezdjünk”. Hozzátette: fontos, hogy egymásra épülő intézkedések szülessenek, így az illegális lerakók felszámolása mellett olyan hulladéklerakókat kell kialakítani, ahová jogszerűen lehet a hulladékot elhelyezni. A másik fontos eleme az illegális hulladéklerakás felszámolásának egy olyan szankciórendszer bevezetése, amellyel senkinek sem jut eszébe közterületen lerakni a szemetét – fűzte hozzá.

Az ITM államtitkára elmondta, hogy a kormány határozott stratégiai célja a körforgásos gazdálkodásra való áttérés, hogy minél több hulladékot újrahasznosítson az ország. Hozzátette, hogy a Tisztítsuk meg az országot programban a kormány közreműködőként jelölte ki a Magyar Közút Zrt.-t, a MÁV Zrt.-t, az Országos Vízügyi Főigazgatóságot, valamint az önkormányzatokat és az állami erdészeti társaságok és nemzeti parkok igazgatóságait. Az öt közreműködő szervezet részvételével zajló tesztüzemek 2020 szeptember végéig tartanak, majd az eredmények kiértékelése után a projekt végrehajtása az őszi folyamán megkezdődik. Az önkormányzatok pályázat útján kerülhetnek a programba – fűzte hozzá Boros Anita.

Az államtitkár azt mondta, hogy a projekt kivitelezésében mindenkire számítanak, ezért létrehoztak egy olyan applikációt, amelyen keresztül bárki, bárhol bejelentheti, ha illegális hulladéklerakást vagy hulladéklerakót észlel. Hozzátette, hogy a Hulladékradar applikációval a bejelentő le tudja fotózni a lerakót, illetve, hogy milyen összetételű és kiterjedésű a szemet, a rendszer GPS koordináták alapján azonosítja a helyszínt és a hatóság elkezdheti a terület megtisztítását.

(MTI)

A MÁV vasútvonalain is megkezdődött az illegális hulladék felszámolása

2020. augusztus 31. 9:48

Megkezdődött a Tisztítsuk meg az Országot! projekt második lépése, a belföldi vasútvonalak környékének megtisztítása az illegális hulladéktól a MÁV Zrt. közreműködésével – mondta az Innovációs és Technológiai Minisztérium (ITM) építésgazdaságért, infrastrukturális környezetért és fenntarthatóságért felelős államtitkára pénteken a fővárosi X. kerületben a Rákos állomás rakodóterületén tartott sajtótájékoztatón.

Boros Anita ismertette: a Tisztítsuk meg az Országot! elnevezésű akciósorozatban közreműködőként a kormány által kijelölt öt szervezet vesz részt, a Magyar Közút Zrt., az Országos Vízügyi Főigazgatóság, a települési önkormányzatok, az állami erdészeti társaságok és nemzeti parkok igazgatóságai, valamint a

MÁV Zrt. Szerdán az első kísérleti (pilot) projekt a közutak mentének megtisztításával indult, a MÁV pilot programja során pedig mintegy 300 köbméter illegális hulladékot szállítanak el.

A projekt elsődleges feladata a legszennyezettebb területek megtisztítása, a hulladék azonosítása és elszállítása. A helyszínen történő tesztüzemek lebonyolítása 2020 szeptember végéig tart, majd az eredmények kiértékelése után tudják megkezdni az ország teljes megtisztítását – tette hozzá az államtitkár.

Boros Anita kiemelte, hogy a projekt sikeres végrehajtásában mindenkire számítanak, így létrehozták a Hulladékradar mobiltelefonos alkalmazást, amelyen bárki, bárhol bejelentheti, ha illegális hulladéklerakást vagy hulladéklerakót észlel. A jelenleg tesztüzemben működő applikáció a GPS koordináták alapján beazonosítja a pontos helyszínt, és az adatfeldolgozást követően az illetékes hatóság elkezdheti a terület megtisztítását. Az üzembe helyezése óta lassan ezerhez közelít a bejelentések száma, ezekhez pedig 1600 képet csatoltak.

Kitért arra is, hogy a Századvég nemrégiben végzett reprezentatív felmérése alapján a lakosság 74 százaléka a környezetvédelmet érintő legnagyobb problémának a folyók, tavak, természetvédelmi területek szennyezettségét látja. A megkérdezettek 96 százaléka úgy gondolja, hogy az illegális hulladéklerakás komoly problémát jelent Magyarországon, és 100-ból 96-an elfogadnák, ha a hatóságok az illegálisan szemetelőket a helyszínen szigorúan megbüntetnék.

Homolya Róbert, a MÁV Zrt. elnök-vezérigazgatója elmondta, hogy a projekt során három helyszín tisztul meg a 80-as vasúti vonal elővárosi szakaszán.

A vasút életében évtizedes probléma az illegálisan lerakott hulladékok kezelése. Mintegy 7700 kilométeres vasúti hálózaton üzemeltet a MÁV Zrt. Magyarországon, több mint 700 állomás és megállóhely üzemel az ország területén több száz üzemi területtel, rakodóval, amelyek területe akár a több száz hektárig is terjedhet – jelezte.

A MÁV által összegyűjtött hulladék mennyisége tavaly meghaladta a háromezer tonnát, az idén több mint ezer tonnánál tartanak – mondta az elnök-vezérigazgató.

(MTI)

„Hasznosítsuk újra, használjuk többször!” szlogenrel hirdet fotópályázatot az ITM

2020. augusztus 27. 16:46

Az Innovációs és Technológiai Minisztérium (ITM) a Fenntarthatóság Éve 2020 programsorozat keretében „Hasznosítsuk újra, használjuk többször!” címmel figyelemfelhívó és az egyén felelősségét tudatosító, a környezettudatos gondolkodást elősegítő fotópályázatot hirdet.

Boros Anita, az Innovációs és Technológiai Minisztérium építésgazdaságért, infrastrukturális környezetért és fenntarthatóságért felelős államtitkára hangsúlyozta: a fotópályázat célja, hogy a fotózni vágyók összegyűjtsék és megőrkítsék azokat a hazai pozitív példákat, amelyek a forgalomban lévő termékek, használati tárgyak és eszközök újrahasználatát, újrahasznosítását mutatják be.

Az államtitkár kiemelte: a kormány újabb és újabb lépéseket tesz annak érdekében, hogy Magyarország mind tisztább és egészségesebb környezetet biztosíthasson az itt élők számára. Ehhez létfontosságú a hatékony és korszerű hulladékgazdálkodás is, többek között az olyan hulladékok keletkezésének megelőzése, amelyeknek óriási megterhelést jelentenek a környezetünkre.

A pályázatra olyan színes és monokróm fotók beérkezését várják, amelyek változatosan ábrázolják, hogy miképpen csökkenthetjük a hulladék mennyiségét, illetve milyen kreatív módon lehetséges az újrahasználat, újrahasznosítás.

A kiírás a kormany.hu kormányzati honlap dokumentumtárában érhető el. A pályázaton bárki részt vehet, a pályaműveket 2020. december 1-ig várják. A beérkezett pályázatokat a Boros Anita államtitkár által felkért bizottság értékeli majd. Az első helyezett kategóriánként 50 ezer forint, a második 35 ezer forint, a harmadik 25 ezer forint értékű jutalomban részesül.

A pályázati kiírás a kormany.hu kormányzati honlap dokumentumtárában érhető el.

(ITM)

JÓ TUDNI • JÓ TUDNI

2,5 millió forintos bírságot szabtak ki a mulasztó telefonos ügyfélszolgálatokra

2020. szeptember 7. 9:51

A fogyasztóvédelem az elmúlt hónapokban összesen 340 próbahívással ellenőrizte a telefonos ügyfélszolgálatok működtetésére köteles szolgáltatókat. A hívások közel negyedénél tapasztaltak kisebb-nagyobb hiányosságot az előírások betartásában.

A három éve hatályos szabályok egyszerűbbé, gördülékenyebbé teszik a fogyasztók telefonos ügyintézését. Korábban gyakran okozott bosszúságot, hogy az ügyfelek csak hosszú idő, tartós várakoztatás után tudtak a felvetésükre, panaszukra érdemben reagálni tudó ügyintézővel beszélni. A járványügyi veszélyhelyzet idején felértékelődött a telefonos ügyfélszolgálatok szerepe, mert a közvetlen és azonnali kapcsolatfelvétellel az ügyfélszolgálati irodák zárva tartása miatt nem volt más mód.

Az előírások szerint a panasszal kapcsolatos élőhangos ügyintézés a szolgáltató köteles reklám elhangzása nélkül a telefonos ügyfélszolgálat menüsorrendjének első helyére tenni. Az ügy érdemi intézését emellett a kapcsolat létrejöttétől számított legfeljebb 5 percen belül meg kell kezdenie, ettől csak nagyon kivételes esetben, például rendkívüli időjárási körülmények miatt térhet el. A gyors belépéshez nincs szükség az ügyfél azonosítására, így ha a fogyasztónak konkrét panaszügye van, a menüsor végigfuttatása és az almenüpontok kiválasztása nélkül, rögtön az ügyintéző kapcsolása mellett dönthet.

A fogyasztóvédelmi próbahívások közül 193 az elektronikus hírközlési szolgáltatók, míg 147 a közszolgáltatók – energia-, víziközmű- és hulladékgazdálkodási szolgáltatók – által működtetett telefonos ügyfélszolgálatokat célozta. A fogyasztók szempontjából talán legfontosabb, ún. 5 perces szabályt a tavalyi 4 százalékhoz képest idén a hívások 8,5 százalékában sértették meg.

Keszthelyi Nikoletta fogyasztóvédelemért felelős helyettes államtitkár kiemelte: „A fogyasztók jogos igénye, hogy panaszaiuk mielőbbi megoldása érdekében gyorsan, felesleges és bosszantó várakoztatás nélkül elérhessék a telefonos ügyfél-

szolgálatokat. A fogyasztóvédelmi hatóság minden feltárt mulasztás kapcsán a jogsértés megszüntetésére kötelezte a vállalkozásokat. Az idei ellenőrzés nyomán kiszabott pénzbírságok összértéke mintegy 2,5 millió forint volt. A vizsgálat kedvező tapasztalata, hogy 2020-ban egyetlen szolgáltatónál sem hangzott el reklám az élőhangos bejelentkezés előtt.”

Az Innovációs és Technológiai Minisztérium a legkézzel foghatóbb módon a fogyasztóvédelemben tudja érzékelteni, hogy a magyar emberek oldalán áll. A tárca ezért egész évben fokozott erőfeszítésekkel, célzott vizsgálatokkal védi a magyar családokat és a jogkövető vállalkozásokat.

(ITM Kommunikáció)

2013. évi CLXXXIII. törvény egyes törvények fogyasztóvédelmi célú módosításáról *

3. § Az Fgytv. 17/B. § (3) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(3) Telefonos eléréssel működtetett ügyfélszolgálat, illetve az ügyintézés időpontjának előzetes lefoglalására biztosított telefonos elérés esetében biztosítani kell az észszerű várakozási időn belüli hívásfogadást és ügyintézés. A vállalkozás az ügyfélszolgálati ügyintézőnek az ügyfélszolgálat felé indított hívás sikeres felépülésének időpontjától számított öt percen belüli élőhangos bejelentkezése érdekében úgy köteles eljárni, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható. Az ügyfélszolgálathoz beérkező valamennyi telefonon tett szóbeli panaszt, valamint az ügyfélszolgálat és a fogyasztó közötti telefonos kommunikációt hangfelvétellel rögzíteni kell. Ha a hangfelvétel tartalmazza a 17/A. § (5) bekezdése szerinti tartalmi elemeket – ide nem értve a panasz előterjesztésének helyét, a fogyasztó által bemutatott bizonyítékok jegyzékét, a jegyzőkönyvet felvevő személy aláírását, valamint a jegyzőkönyv felvételének helyét és idejét –, a jegyzőkönyv felvétele a fogyasztó beleegyezésével mellőzhető. A hangfelvételt egyedi azonosítószámmal kell ellátni, öt évig meg kell őrizni, és a fogyasztó kérésére, díjmentesen rendelkezésre kell bocsátani. A vállalkozás a hangfelvétel készítésével, megőrzésével és rendelkezésre bocsátásával kapcsolatos kötelezettségéről, továbbá az egyedi azonosítószámról a fogyasztót a telefonos ügyintézés kezdetekor tájékoztatni köteles.”